

INTERVIEW Hein Roethofprijs

SUCCESSVOLLE PROJECTEN IN DE SCHIJNWERPERS

In de loop der jaren zijn er in Nederlandse steden al veel **succesvolle projecten** opgezet om de sociale veiligheid te bevorderen of criminaliteit tegen te gaan. Jaarlijks krijgt één zo'n project de volle aandacht dankzij de **Hein Roethofprijs**. Oktober dit jaar zal de jury deze prijs voor de 25e keer toewijzen. SECONDANT blikt met de laatste winnaars terug op de prijsuitreiking en **de impact van het winnen** van de Hein Roethofprijs.

door Eric de Frel

De auteur is werkzaam als journalist bij Schrijf-Schrijf in Utrecht.

Groepen overlastgevende en criminele jongeren zorgden al sinds jaar en dag voor incidenten in diverse wijken in 's-Hertogenbosch. In 2006 ging het project Doelbewust van start. Dit project wil meer greep op deze jongeren krijgen door ze in voetbalteams te laten spelen. Zes voetbalteams werden opgericht met in totaal zo'n zestig risicojongeren van 10 tot 16 jaar. Het project is een samenwerking van welzijnsonderneming Divers met de afdeling Sport en Recreatie van de gemeente 's-Hertogenbosch. Elk van de voetbalteams staat onder leiding van zowel een sportbegeleider van de gemeente als een welzijnswerker van Divers.

Jongens die aan Doelbewust deelnemen, beloven in een contract dat ze zich sportief zullen gedragen, zowel op als buiten het speelveld / foto: Auke Pluim.

VOORBEELDFUNCTIE

“Doelbewust speelt in op een droom van veel jongetjes: profvoetballer worden.” Dat zegt Peter Mastwijk, beleidsstrateeg bij de afdeling Sport en Recreatie in 's-Hertogenbosch. “We laten de jongens een heus contract ondertekenen. Daarin staat onder meer dat ze zich sportief moeten gedragen, zowel op als buiten het speelveld. Zo krijgen deze jongens een voorbeeldfunctie in de wijk. Niet alleen kunnen wij ze nu veel beter op hun gedrag aanspreken, ze doen dat zélf ook onderling. Want als iemand zich misdraagt, draait het hele team ervoor op.”

Voor Doelbewust komen jongens in aanmerking die al een aardig eindje op of richting het verkeerde pad zijn, maar nog jong genoeg om bijgestuurd te worden. Mastwijk: “Dat bijsturen houdt in dat we

de voetballers gevoel voor verantwoordelijkheid bijbrengen, hun sociale vaardigheden stimuleren en hen laten reflecteren op hun gedrag. We hopen daarmee te bereiken dat ze zich goed blijven gedragen; niet alleen tijdens hun voetbaljaren, maar ook als ze rond hun zestiende het team verlaten.”

Sport gaat in de teams van Doelbewust dan ook hand in hand met jeugdwerk. Zo is er na elke training een verplichte bijeenkomst met een sociaal of maatschappelijk thema. Zoals: hoe kun je respectvol omgaan met meisjes en vrouwen? “Soms komt er een gastspreker langs om uit eigen ervaring zijn verhaal te doen. Een ex-gedetineerde, bijvoorbeeld, die vertelt over zijn tijd in de gevangenis”, aldus Mastwijk.

MEDIA-AANDACHT EN HECTIEK

Dat het project succesvol was, merkten Peter Mastwijk en het team van Doelbewust zelf al snel. “De schooluitval onder de voetballende jongens is nihil. Om dit soort mooie resultaten zwart op wit te krijgen, lieten we het project in 2008 onderzoeken door het W.J.H. Mulier Instituut. We hadden ons dat jaar ingeschreven voor de Hein Roethofprijs, maar konden toen de opbrengst van het project nog niet hard maken. Een jaar later schreven we het project opnieuw in, en stuurden het evaluatie rapport mee dat eind 2008 was verschenen. En toen was het raak.”

‘Voor ons team was die aandacht een geweldige opsteker’

Dat Doelbewust in 2009 de Hein Roethofprijs ontving, zorgde plotseling voor enorm veel media-aandacht en hectiek. “Ontzettend leuk om eens mee te maken”, vindt Mastwijk, “en voor ons team was die aandacht een geweldige opsteker. Ook al weet je dat je goed bezig bent, het is altijd prettig om er waardering voor te ontvangen. In 2010 werd 's-Hertogenbosch nog Sportgemeente van het Jaar, en daar heeft deze prijs vast iets mee te maken gehad.”

Een flink deel van de 20 000 euro die aan de prijs verbonden is, heeft de gemeente besteed aan de aanleg van een kunstgrasveld met fitnessstoel en een speeltuin – midden in arbeiderswijk

De Vliert. Voor dat project kwam ook veel financiële steun van de Brand Charity Foundation. Ook dat was te danken aan de aandacht die Doelbewust door de Hein Roethofprijs kreeg. “Met de rest van het prijzengeld nemen we een groep gemotiveerde voetbaljongens mee naar een wedstrijd van FC Barcelona. We belonen ze daarmee voor hun inzet en gedrag”, zegt Mastwijk.

BOSSCHE HOUDING

Zonder al te veel theoretische onderbouwing begon het team van Doelbewust vijf jaar geleden aan het project. “Een typisch Bossche houding”, volgens Peter Mastwijk. “Oorzakelijke verbanden tussen aanpak en resultaat moeten zich toch vooral in de praktijk bewijzen. Wel geloofden we sterk in het succes van de gekozen aanpak. We waren bereid het risico te nemen en te kijken of het goed zou uitpakken. En dat heeft het dan ook gedaan.”

‘Hopelijk kan het succes buiten ’s-Hertogenbosch herhaald worden’

Inmiddels heeft Divers de methode op papier uitgewerkt, zodat die inzichtelijk en bruikbaar is voor andere steden. Verscheidene gemeenten hebben al interesse getoond in het project. Ook op het platteland. Mastwijk: “Want daar kun je bijvoorbeeld per dorp een voetbalteam oprichten. Hopelijk kan het succes van Doelbewust de komende jaren zo ook buiten ’s-Hertogenbosch herhaald worden.”

KLEURKRACHT/ROLMODELLEN

“Dit was de laatste keer”, zei Hans Rasenberg op 1 januari 2008. Hij is chef wijkzorg op politiebureau Beresteinlaan in de Haagse wijk Escamp. De nacht ervoor was deze wijk voor het zoveelste jaar op rij een slagveld geweest. Honderden jongeren waren in grote groepen door de straten getrokken – ze hadden gevochten, brand gesticht en de politie massaal met stenen bekogeld. Voor Rasenberg was de maat vol. Hij ging op pad om te zorgen dat de wijkbewoners zichzelf zouden organiseren om dit geweld tegen te gaan. Met doorslaand succes: tegenwoordig is het tijdens de jaarwisseling vrijwel stil in de wijk.

FLINKE RELLEN

De wijk Escamp heeft een grotendeels allochtone, jeugdige bevolking. Bij grote feesten waren er stevast flinke rellen in de wijk. “We kunnen met onze politiemensen nooit zoveel mensen in bedwang houden”, weet Rasenberg. “Daarom is het belangrijk om bewoners zelf de verantwoordelijkheid te laten nemen voor de rust en veiligheid. Zo ontwikkel je slapend kapitaal.”

Om de bewoners te organiseren, ging Rasenberg jarenlang avond na avond de wijk in. Hij stapte binnen bij onder meer moskeeën, buurthuizen en sportclubs. Sloot vriendschappen met bewoners en won hun respect en vertrouwen. Aldoor hield hij een oogje open voor ‘rolmodellen’ in de gemeenschap: mensen met aanzien, die invloed hebben binnen hun achterban. Dat kunnen religieuze leiders zijn, maar ook gerespecteerde sporters of geslaagde zakenmensen. “Het dorp naar de stad brengen”, noemt Rasenberg het. Dat houdt in: gebruikmaken van de onderlinge sociale controle en de schaamtecultuur binnen de allochtone bevolking. “De bewoners die ik ontmoette bleken erg enthousiast te zijn om iets voor de wijk te kunnen betekenen. Want de politie en de bewoners dienen een gemeenschappelijk doel: de wijk veilig houden.” Inmiddels heeft Rasenberg ruim 300 mensen verzameld die vrijwillig als ‘rolmodel’ optreden tijdens belangrijke evenementen.

SUCCESFORMULE

Voor Rasenberg is deze manier van werken niet nieuw. Sterker nog, hij ontving in 2001 ook al de Hein Roethofprijs voor zijn project Nachtpreventie in de Haagse Schilderswijk. Door ’s nachts samen met buurtbewoners te patrouilleren, liet hij daar het aantal inbraken en de overlast van junks flink dalen.

De succesformule achter beide projecten: een netwerk opbouwen en de passiviteit van bewoners omzetten in actief burgerschap. Het meest zichtbare resultaat in Escamp zijn de kalme jaarwisselingen sinds 2008. Jaarlijks komt Hans Rasenberg vanaf september elke drie weken bijeen met een kerngroep van acht wijkbewoners. Hij bespreekt met hen het plan voor de jaarwisseling en verdeelt op een plattegrond de 300 vrijwilligers over de hele wijk. Daarbij houdt hij rekening met de dominante culturele identiteit in bepaalde buurten. Zo houden Marokkanen en Turken vrijwilligers de wacht in straten waar veel mensen van die afkomst wonen.

DE HEIN ROETHOFPRIJS

De Hein Roethofprijs is door het ministerie van Justitie ingesteld om nationale bekendheid te geven aan projecten die succesvol zijn in de preventie van criminaliteit. Elk jaar worden maximaal vijf aansprekende projecten genomineerd. Ieder project dat zich richt op de preventie van criminaliteit of op het bevorderen van sociale veiligheid kan meedingen naar de prijs. Op 31 oktober dit jaar maakt de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, mr. F. Teeven, de winnaar van de Hein Roethofprijs 2011 bekend.

STIMULANS

“Criminaliteitspreventie kennen we in Nederland sinds midden jaren tachtig. Uit diezelfde tijd stamt ook de Hein Roethofprijs. Inmiddels, vijftienvintig jaar later, blijkt die bijzondere aandacht voor preventie even hard nodig. Het is goed dat de prijs er nog altijd is. Want die vormt een enorme stimulans voor succesvolle preventie- of veiligheidsprojecten. Deze projecten, en de mensen erachter, ontvangen dankzij de prijs de landelijke aandacht die ze verdienen. En niet zelden krijgen de projecten later ook navolging in andere stadsdelen of gemeentes. Reden genoeg om te wensen dat we deze prijs ook de komende vijftienvintig jaar kunnen blijven uitreiken.”

Hans Boutellier, juryvoorzitter van de Hein Roethofprijs, directeur van het Verwey-Jonker Instituut en bijzonder hoogleraar Veiligheid & Burgerschap aan de Vrije Universiteit.

‘Men zag opeens dat we goed bezig waren’

Het rendement van Rasenbergs werk is groter dan alleen de schadebeperking tijdens jaarwisselingen en voetbalwedstrijden. “Door mijn netwerk heb ik veel meer zicht op wat er echt in de wijk speelt. Mensen doen hun mond tegen mij open en ze doen vaker melding van problemen of misdrijven. Met de rolmodellen hebben we bovendien ook nog eens een grote groep vrijwilligers die we kunnen inzetten voor het opzetten van een bredere vorm van wijkzorg. De wijk is hechter geworden, en daardoor ook weerbaarder.”

WAARDERING

Rasenberg organiseerde het project goeddeels in zijn vrije tijd. Daardoor was er binnen zijn korps weinig oog voor de grote verdienste van de Escampse rolmodellen. Door de Hein Roethofprijs in 2010 veranderde dat. “Mensen die wat verder van het project afstaan – zoals de korpsdirectie, het gemeentebestuur en de wooncorporaties – zagen ineens hoe goed we bezig waren. Die waardering stellen we erg op prijs.”

In de maanden na de prijsuitreiking kwamen mensen uit binnen- en buitenland naar Den Haag om Rasenberg te bevragen over zijn wijkwerk. “Het idee van een netwerk van rolmodellen is natuurlijk overal toepasbaar. Maar elke stad en elke wijk heeft weer een heel andere dynamiek en cultuur. En zo’n netwerk bouw je langzaam op, op basis van vertrouwen, respect en gelijkwaardigheid.”

De Haagse burgemeester Van Aartsen heeft grote belangstelling voor het project en wil volgens Rasenberg ook in andere delen van de stad een netwerk van rolmodellen ontwikkelen. Rasenberg: “Daar ga ik nu een voorstel voor maken. Een flink deel van het prijzengeld zullen de gemeente en de politie besteden aan de uitvoering van dit plan. Ook ben ik bezig het project binnen mijn eigen bureau te consolideren, zodat het niet uit elkaar valt als ik dit project eventueel verder ga uitrollen over Den Haag.” <<